

data prin această ca delă activitatea fiacărui membru în sferă sea va atârna de aci încolo fericirea sau nefericirea pe terenul bisericescu; de alta parte eugețăm a fi atrasu prin această atențiunea la însa-si însemnatatea alegerilor ce au sa fia și prin urmare la zelulu și interesulu carele trebuie arelatu din partene cătra însuși actulu alegeri.

Evenimente politice.

Sabiu 17 Augustu.

Ministrulu presiedinte din Pest'a, ministrulu de interne și consululu ungurescu din Bergradu calatoriseră la Vien'a. Dupa Zkft acolo s'a partractatu cestiuni însemnate privitoria la politic'a orientala. Scrierea această a trecut și în alte diuare și spune de o legatura între monarchia austro-magiara și Serbi'a, la unu casu de conflagratione în orientu.

Dietele din Cislaitania ne infatiseza în parte unu tablou posomoritu. În diet'a Boemiei partid'a nationala a cechilor au datu unu protestu prin care se justifica deodata și neparticipare acestei partide la „adunanti'a deputiloru nemti din Boemi'a.“ Protestulu se provoca la altu protestu din 30 Aprile 1867, în care s'a numitu diet'a o reprezentantia neindreptatita a țierei și în care arata ca senatulu imperialu atrage succesive tôte drepturile legislatiunei la sine. Drepturile cardinale votate de senatulu imperialu în sesiunea din urma sunt calificade de nise mijloce seducatorice, care înse în Boemi'a nu au avutu valore practica, fiindu persecutate de regimu tôte meetingurile cechilor și intentându-se o suma de procesa de presa diuarielor. Diu purtareă această a regimulu fatia ca partea nationala a Boemiei nu se pôte deduce altu ceva de cătu ca darurile liberalismulu regimulu sunt curse, în care prindenduse nationalii, sa și vatemă și periclitaze nationalitatea. În fine dechiară protestulu, ca mesurile întreprinse pâna aci vatemă dreptulu de statu constitutionalu alu Boemiei.

Ceea ce privește dreptulu de statu, se întorce protestulu, nu la diplomă din 20 octobru 1860, nici la patent'a din Fauru 1861 pe cari le privește de neexistande, ci la starea lucrurilor dipainte de 1848.

În diet'a Moraviei nu mergu lucrurile mai bine. Dupa scirile dela 25 Aug. n. Archieppulu din Olmütz și Episcopulu din Brünn, mai departe principele Salm, contele Beleredi și alti deputati de partid'a federalistica dechiară și motiveza neparticiparea lor la dieta.

În diet'a Galitiiei, indată în siedinti'a cea dintâiu pasiesce deputatulu Smolka și pune întrebarea, deca constituțiunea din Decembre e favoritoria țierei sau nefavoritoria. În dezvoltarea ideilor se mai departe sosesc la acelu concludu, ca delegatii dietei galitiene sa se retraga dela senatulu imperialu și respectivii delegati sa-si depuna mandatele. Cele-lalte diete sunt mai linistite, dară și au fatia cu evenimentele aceste nationale mai puțină însemnatate. O singura excepțiune aru face Bucovin'a.

Noi semnalăm de asta data întemplările aceste, că nise simptome, cari ne arata ca în locu de a se impună greutățile cestiunilor interne ele par a se înmulți.

Diet'a Croatiei se va adună în 12 Septemvru an. cur.

Scirile din afara sunt astadi de totu de pace. Și pentru ce? Franci'a se știe ca e demultu pregatita de resbelu. Prussi'a inca. De cele-lalte puteri mai multu seu mai puțin inca se pôte presupune totu asiă. În Franci'a s'au întemplat mai multe demustratiuni în școle și pre ulitie, în capitala și prin provincie. La aceste press'a esterna esclama ca Napoleonu e betrânu și nu mai pôte domina Franci'a. Caderea imperialismulu eră aprăpe, revoluțiunea în Franci'a și prochiamaarea republicei etc. Acum regimulu imperialu cere dela Franci'a aspirantia la republicanismu unu imprumutu de 600 milioane franci și ce repôrta dejă monitoriulu oficialu alu Franciei? raportéza ca subscripțiunile reprezentéza deja unu capitalu de 15 miliarde (mii de milioane). Raportulu ministrulu de finantie încheia: Resultatele imprumutulu sunt o dovéda a puterei financiale a țierei și arata ca de și nu suntu sucursule nôstre necesabile ele suntu de intensitate mare. Fia care cetățianu va află întru această cu multiamie mijloculu celu mai siguru pentru garanți'a și fructificarea păcei. Avendu Franci'a arme și bani vorbesce prin organele seale ca situațiunea s'a însemnatu, geniulu păcei a invinsu, Prussi'a

nu are mai multa placere pentru resbelu întocm'a ca și noi; iera pre capitalisti li animeza la întreprinderi, dicându-le, ca prezentulu și viitoriulu este alu lor, pentru ca timpurile cele rele au trecut. O usia, pre lângă tôte asecurările de pace, și lasa Franci'a deschisa, pentruca totu diuistic'a ei dice, ca la casu cându onóra și dreptulu ei s'aru vatemă, atunci nu va esită. În casulu această insa, adauge mai departe, dechiararea de resbelu nu se mai pôte luă dreptu de o pala a regimulu, a cărei putere la casu de resbelu va fi numai în consimțimentulu natiunei prin votulu cameriloru.

Avendu Franci'a arme și bani, o repetim, asigura de pace și se escusa totu odata pentru casulu cându aru trebui sa traga sabi'a. Conclussiunea din aceste remane: ca de va fi pace nu va fi resbelu.

În fati'a acestoru sciri vnietele despre coalițiuni mai repasiescu și ierasi vine congresulu pe tapetu.

Agentulu Romaniei Demetriu Bratianu, spunu tôte diuarele, avu forțe buna primire la Imp. Napoleonu. Cel'a e tramisu din partea regimulu romanescu spre a trată pentru delaturarea jurisdicțiunei consulare din Romani'a. Cu această ocaziune a însarcinatu Napoleonu pre agentulu Romaniei a asecură pre principele Carolu de simpatie seale personali. În Romani'a, colonelulu Adrianu, fostulu ministru de resbelu fu înaintatu la gradu de generalu, și si-a datu demisiunea de ministru de resbelu. Portfoiulu acest'a a trecut provisoriu în mâinile dlui I. Bratianu. Însemnămu la acestu locu ca „Monitoriulu oficial“ de aci aduce o suma însemnata de demuniri de oficeri, atātu în armat'a permanenta cătu și la militia. (Ardim ca guardele cetățienesci se desființéza și contingentulu lor se intrupéza militieloru seu glôteloru, ce se formeza acum la țiera în tôte părțile).

Adunarea generala

a Asociațiunei tranne pentru liter. și cult. poporulu român, a decursu în ordinea anuciata prin programu. Relativu a fostu bine cercetatu. Siedintiele au fostu animate prin citirea disertațiunilor cu puțină excepțiune. De alta parte prândirile și petrecerile cele-lalte au desdaunatu din destulu pre cei ce au mersu mai multu ca să și petréca (intielegem junimea de ambe secșurile). Detaiuri de alta data.

Ventilarea unei corespondinți aradane din „Federatione“.

Aradu 10/22 Augustu 1868.

De ore-ce „Federatione“ în părțile nôstre e forțe rara, și scriitoriulu șireloru de fatia, nu o posedu, neavendu ocaziune a luă cunoșcintia, la tempulu seu, despre corespondinți'a aradana susu provocata: nu potu trece, de-si cam târdiu, a nu face în privinți'a aceea, reflesșiunile ce urméza aci.

Cumca influinți'a esemplorulu si-are începutulu seu totu de pre unu tempu cu însasi originea omenimei, nu suferu indoieła. Durere ca acestu adeveru suntemu siliți a-lu iscusu, alu simți, în celea bune, că în cele rele; căci precum virtutile maretie, faptele ilustre fia acelea de caracteru privatu, seu înșuflate de unu simțimentu rar alu patriotismulu — rapescu spre imitare, atātu pre contemporanii, cătu și pre posteritatea mai târdia; totu asiă stă lucrulu și cu vitile din viéti'a sociala: tristele esemple a corupțiunei morali, a gustulu mai nobilu, și a modestiei, inca nu remanu fara influinți'a, și molipsirea lor cea risipitoare se propagéza într'o dimensiune nedetiermuribile.

Aruncându o privire la literatur'a jurnalistica a partitei extreme ungurescu din țiera, aflămu, ca de cându parti'a această folosește o maniera combatătoare de totu ce e mai finu, mai nobilu, și mai modestu, a degeneratu și a înapoiatu, pre lângă literatur'a de pâna în anulu 48, într'o mesura, încātu singura natiunea magiara, cea ingrigiata multu de literatur'a sea nationala, privește cu despretiu la jurnalistic'a mentionata: dară iscusim și aceea cu durere, ca această epidemia periculoasă se latiesce, molipsesce și pre altele jurnale, ce aparu în patria în limbi nemagiare.

O asemenea obrasnicia, și nemodestia, vedemu a cuprinde locu și în corespondinți'a aradana, publicata din 16 Iuliu a. c. în numerulu 106 alu „Federatione“.

La aceea, că sa putemu dejosu, și calumniă pre barbati nôstri cei meritati pe terenulu politicu, bisericescu, și socialu, nu se recere nici minte, nici inventiatura, nici cultura. Acest'a e pânea Nihil facientium, — cari în simțimulu misieli seale, umflati de catranu, pismuescu și defaima ori-ce vedu a stă mai pre susu de pusilitatea lor.

Tochmai asiă de nenorocosa e și rolulu, ce și la luatu asupra-si autoriulu corespondințiiei aradane, cându acestu omuletiu nu se rusnéza, cu scandalisarea întregulu publicu, bine simțitoriu, a-si aredică debilulu seu condeiu în contra înaltei persoane, ce-e încununata cu multe merite, a Archiepreulu, de comunu iubit și pretiuitu, din Aradu.

Amu vatemă, fără indoieła rar'a modestia a presântitulu Archiepastorulu, deca ne-amu încercă a resturnă, specialminte, tôte singuraticele verfele a bietulu calumniatoriu. Ne marginim dreptu aceea a ne exprimă osend'a meritata, asupra atentatulu, numai în generalu. exprimandu-ne și mirarea, ca ore redactorulu „Federatione“, — a cărei misiune, nu numai că a unni'a redactoru, ci și sică a unni'a profesorulu publicu în universitate a țierei, aru fi a promulgă cultur'a sicultur'a și lumin'a. — cum de a datu locu în fôia sea, la unu pamfletu atātu de obrasnicu, cum e corespondinți'a cestiunata!

Ca Archiepreulu atacatu, fără tôte cuviinți'a se bucura de o reputatiune meritata, și castigata, prin modalitatea sea cea blanda și umana, prin sublim'a cultura, prin zelulu archipastorescu, prin simțimintele nationali adeverate, și cu o rara întielepțiune conduse, prin loialitatea cătra monarchu și cătra patria; ca se bucura de o stima universală — e fapta constatata; e fapta înainte a cărei'a trebuie sa amutiésca tóta calumni'a și nerespectulu.

Nu ne putemu explică, cum de corespondințele aradane, lamentându asupra scapatărei spirituale a poporulu român, asupra stărei necoordinate a referințieloru nôstre bisericescu și școlare, și totu odata fiindu elu petrunsu de adeverulu aserteloru seale, din ce îndemnu și motivu aduce în legatura aceste impregiorări triste, tocmai cu persoana Archiepreulu? ore pentru ce nu se eseminéza pre sine însuși mai înainte de tôte, și pre colegii sei cei cu elu de o credinți'a politica, și utopisti, cari în locu de a se folosi de situațiunea constituționala, acum restituita, pentru a înaintă, dupa putinți'a, și din parte-si actiunea cea grandioasă a organizărei; în locu de a conlucrá pentru a aduce la posibilitate și organizarea nôstra bisericescu și școlare, apropiandu-ne pre această cale de momentulu, în care amu puté participă și la vre-unu sprighu din partea statulu; cari, dicu, în locu de a se purtă astfelu, plecati fiindu a se confederă cu reacțiunea, cu parti'a extrema stânga magiara, ba plecati fiindu a se confederă, de aru putea, și cu diavolulu, se încerca cu totu pretiulu a impedecă intențiunile de a se consolidă impacarea și complanarea totala; se încerca a rumpe legaturile de încrederea restabilita între dinastia și statu, că asiă ruinându basea, pre care aru fi a se multiamu, pre rendu, tôte drepturile publice ale patriei, și tôte postulatele drepte a diferiteloru natiuni: — pre această ruinare totala, sa-si pôte realisă planurile seale cele utopice, dară la care nici dintr'unu punctu de vedere nu voru puté penetră nici cându.

Este insa o însusire a naturei omenesce, de cându gresim ne place a pune vin'a pre altulu. Ne simțim, totusi, îndreptatiti a pretinde dela unu corespondinte, ce totu punctulu corespondinței seale, ce involvă totu atâtea calumnii, lu începe dela: „scim u aceea“ și „scim u această“, dela unu corespondinte atātu de univ'alu în sciinție, amu aseptă, că celu puțin, se fia adaptu și cu sciinți'a „cunoșcintiei de sine“ și, ca atare, sa cunoșca, ca afara de nepasările și petrecerile trecutulu, caus'a stărei celei triste, în carea geme bisericea și școl'a nôstra, trebuie cercata și într'aceea adeca: că precum elu, corespondintele, asiă și consocii lui, cari de o potriua se plângu, nepre-rupți, cu atâtea ostentatiune, asupra causei nôstre nationali, în locu numai de a totu strigă, sa și faca odata ce-va, și că în loculu indiferentismulu ce-lu manifestéza ei cătra toti acei'a, ce nu involvă politic'a lor cea mare utopica, se vedesca odata, și în fapta, unu picu de interesu fatia cu caus'a nationala cea reala, fatia cu bisericea și cu școl'a.

Nu cu nise articulu jurnalisticu, plini de defaimări și de injurări mersiave, nu prin fantasii și iluziuni voru isbuli a aduce la cale prosperarea, pretinsa cu totu dreptulu, a bisericei și a școl'e, ci

urmandu exemplele fruntasilor nostri nationali bisericesci, cari cu o intieptiune inalta ostenescu pe cariera acestia, si spriginandu-i pe aceia din respecturi, cu atat mai usura si mai siguru ne vomu reabilita dreptele sperantie, cu catu mai zelosu ne vomu nesui si noi a lua parte la actulu importantu a complanarii si a organizarii; caci numai pre langa o asemenea conlucrare armoniosa, vomu putea da dovedi la lume despre aceea, ca si noi suntemu factori, si inca factori folositori in privinta celoru bune. Apoi se credi de corespondinte, ca conlucrandu si noi, nu spre a impedece rota intreprinderiloru, a caroru scopu e bunulu publicu a statulu, ci din contra, atunci negresitu, vomu prospera si noi in specialele nostre interese nationali, si le vomu vedea acelea acusi pana la unulu indeplinite.

Deci aru fi o fapta intieptu din partea corespondintelui aradanu, precum si din partea celoru-alti lui asemenea, deca s'aru retinea dela insulele, prin care, fara cea mai mica sfiela, dara spre a sea propria miciorare, combatu pre meritati nostri demnitari, cari, de-si cu o modalitate stemperata, dara nici decum cu mai putnu zelu nationalu, lucra pentru binele natuinei. Intieptiesce s'aru purta acestia corespondenti, deca s'aru retine dela datina de a considera de streina pre natuinea nostra pre acestu pamentu alu Ungariei, pre carele si noi, in mijloculu celoru-altu natiuni, cu totu dreptulu, ne consideram si ne simtimu, de cetateni egalu indreptatiti; refiecti-ve domniloru si dela limbajulu, candu vorbiti despre stapantori si servitori intrunu statu, unde nici-litera nici spiritulu legiloru, dara nici geniulu statulu nu ne da ansa la asemenea distinctiuni. Alaturati-ve — deca ve simtiti a posedea harnicia si capacitate, — alaturati-ve pre langa barbatii natuinei, cei a ce a caruntitu, ca meritati de patria, de natuinea, si de bisericu. Conlucrati la consolidarea pacei comune, si a constitutionalismulu, si se fiti convinsi, ca specialele nostre dorintie, tocmai in asemenea mesura, din gradu in gradu voru deveni la valore; natuinea romana se va intari spiritual-minte.

Mai vorbesce corespondintele aradanu si despre deregatorii de nationalitatea romana din cottulu Aradulu, cari ocupandu-se prea multu cu alte lucruri, nu le remane acelorasi tempu a se ingriji despre caus'a nationala. Eu nici pre acestu terenu a incusariloru nu me potu alatura corespondintelui. Conationalii nostri ce se afla astadi in deregatorii cottense, a devenitu in posturile sele, dupa cum turtoruru ne e cunoscutu, pre langa o pactare stabilita intre partilele respective, alegatore, a devenitu, adeca, pre langa o incredere comuna. Iera deca cum-va suntu intre aceia deregatori, cari in zelulu seu catra caus'a nationala, bine intielesa, aru fi recitu, — despre ce insa eu, tocmai contrariu cu corespondintele aradanu multu scitatoriu, n'amu nici o cunoscintia, — in asemenea giurstaru, noi suntemu aceia ce putem dice: n'avemu ceface; de ore-ce singuri partiantii cei mai intimi ai corespondintelui s'au luptatu pentru alegerea celoru, si inca de multe ori, dora, cu o opintire nemotivabila. Noi din parte-ne suntemu plecati a presupune numai bine despre conationalii nostri, cei acum alesi intre deregatori. Ce se atinge, specialminte de jurasorulu cottensu din B. Ineu, fi odichnitu d. corespondinte, ca nu elu arangiaza balurile imputate, nici cele-lalte petreceri cu banda musicala tiganesca, ci dupa cum forte nimeritu a fostu insemnata mai de uae-dile „Albin'a", tote acestea le face principalulu lui, Szolgaberoulu. Jurasorulu s'a facutu demnu de inculpare cu aceea, incatu s'a socotitu pre sine de competinte a lua pasuniile cele domnesci a principalulu seu sub o defenza polemica. Cu acestu pasiu, ce e dreptu, a doveditu elu o nesocotinta catu de mare, mai vertosu, incercandu-se a apera scaderile clientulu seu prin inculparea natuinei nostre cu demoralizarea totala; insa, pre langa tote acestea, dora aru fi totusi prea multu, ala inculpa pre acelu jurasoru de indiferentiu catra natuinea sea.

Unu romanu adeveratu.

Memorandulu

Romniloru din Scaunele filiale ale Salistei si Talmaciului.

(Urmare.)

Dela acestu tempu insa incepe s'au estinsu cu totulu dreptulu privatu sasescu si preste scaunulu

Salistei si alu Talmaciului, ca si preste cei-alti locuitori romani ai scaunulu Sabiului, insa tote actele private intre locuitorii scaunali se duceau si faceau libere si se treceau in protocoalele teritoriale scaunale, cari pentru Saliste, s'au continuatu dela an. 1585 pana 1709 si de aci pana la 1767, intocma ca si in scaunele si comunele sasesci, in cari se trecea proprietatea omeniloru in munti, in campu si la mori.

Acestu scaunu au posedu tote drepturile municipale, chiaru si dreptulu caducitatiei, apoi alu territorialitatii dela comori (cestu din urma inca pana la 1819). Magistratulu Sabiului insa si-au estinsu acum influinta in scaunulu Salistei si alu Talmaciului cu atatu mai multu, cu catu erau judecii scaunulu Salistei totu odata si senatori ai magistratulu Sabiuanu, si mai in urma primii senatori, ceea ce servea scaunulu Salistei mai intai de o preferinta.

Dara tocma acesta impregiurare au datu ansa la nefericirea scaunulu. Alegandu-se acesti judeci totu odata ca senatori in Sabiu, si perduse scaunulu pre nesimtite dreptulu de alegere, ceea ce insa nu era pre atunci simtitoriu pentru scaunu, fiindu elu in corporatu la alu Sabiului si inca in posesiunea tuturoru altoru drepturi ale sele. Statutele Sabiului arata pusetiunea judeciloru scaunali ai Salistei si adeca cele din an. 1636 connumera, intre senatorii alesi: „1, vicesimator, 2, divisor 3, aedituus ac iudex in pagis honorum septem iudicum 4, iudex in sede Selistensis etc. etc. cele din 1650 suna:

„senatores: 1, iudex Selistensis potior, 2, iudex superiorum proventorum honorum... 3, con iudex Selistensis etc. etc. cele din 1677: „... 3, iudice primario Selistense. 4, iudice septem pagorum... 7, iudice secretario Selistense“ mai tarziu si „iudex regius Selistensis“.

Din acestu schematismu apriatu se vede, ca a. n. bunuri ale septeloru judetie si au avutu deosebitu jude si ca intre acestea bunuri nici in alu 17-lea seculu nu s'au connumeratu scaunulu Salistei si nici alu Talmaciului, ci din contra Salistea avea doi judeti regii proprii. Ceea ce da insa scaunulu Salistei mai inainte alesiloru sui judeci si primari, in partea salariulu, da elu acum firece senatoriloru din Sabiu, cari erau judeci ai loru.

Insa acesti judeci acum senatori pre rendu au inceputu a-si inmulti datile si a-si usurpa si mai multe, umplendu-si pungile; ba ei si-au usurpatu in fine si decima pre sem'a loru, care numai regelui trebuia sa se plateasca pre jumetate (Decret. din an. 1495), caci vama (Schaf u. Schweinmuth) o tragea judele regescu si scaunulu ala scaunulu Sabiului.

De ore-ce se observu in fundulu regescu, in urma decretulu alu 13 art. 29 § 1 a regelui Ferdinandu din an. 1552, a se da decima regesca in arenda, pre care chiaru ofiantii supremi sasesci o inarendau, apoi cu acestu mijlocu sasii au facutu forte multe abuzuri de decima regelui, ceea ce au datu ansa la cele multe procese, bine cunoscute, intre fisco si sasi.

In scaunulu Salistei insa si-au usurpatu judecii senatori scaunali decima, insa nici candu in natura, ci numai in bani, precum dovedesco. „Consignatio donatoriorum, qui decimas in pagis s e d i u m nationis saxonicae percipiunt“ intre cari mai intai se numera scaunulu Sabiului, iera apoi intre comunele acestui scaunu alu Sabiului se connumera, si comunele scaunulu Talmacu si alu Salistei, si adeca se connumera la scaunulu Sabiului, ca intre cele-lalte comune sasesci ale acestui scaunu.

Dupa acestea registre fiscale din secol. alu 17 plateau cele mai multe comune sasesci decima, un'a parte Fiscalulu si trei parti pretiloru sasesci, iera de comunele: Seliste, Sibielu, Tilisca, Vale, Cacova si Galesiu se dice: „decimas in aere redimant, quae pecunia redemptia duobus iudicibus sedis Szelistensis credit“; iera de comunele Talmaciului: Boitza, Talmacelu, Porcesci, Sehes superior si Sehesiu inferioru se dice: „nullas decimas pendunt“.

Ofiantii sasesci si a. n. universitate a loru inca de tempuriu au inceputu a-si usurpa provente regale din fundulu regescu, sub diferite tituli si mai alesi din partile si comunele nostre romanesce, pre cari le administrau prin amplotatii loru. Asia incercau in acte a se servi de numele bonuri

„bona“ pentru partile nostre si a le nomi apoi „bona septem iudicum“.

Asia arata articulu dietali din 1610, unde roga sasii pre principele Gabriilu Bathori „ut Serenitas vestra contenta sit bonis“ Civitate (cibinii) tentis, quod fundus regius nunc occupatur, praeterea ex bonis septem iudicum quantum partem illorum respiceri potuisset, ut pote sede Seliste, sede Talmacs etc. etc.“

Insa diet'a pricepandu bine intentionile sasiloru, au conclusu asia: „Conclusimus autem unanimi consensu, ut bona illa, quae nunc una cibinio fisco applicata sunt, nunquam a fisco abalienentur“ pre care au dechiaratu si Sabiulu si scaunele nostre, de un'a natura de fundu regescu, si de provincie neinstrainavere coronei.

Totusi Sasii nu s'au lasatu de incercarile loru, ci au tintitu acolo, a se sterge scaunulu Salistei si alu Talmaciului din Registrele buniloru fiscale, unde erau cu totu fundulu regescu insemnate cumu amu veditu la anulu 1552, ceea ce in confusiunile in cari se afla in sec. alu 17 lea te au succesu incatva, fiindu si ei partasi la legislatiunea Transilvaniei. Asia nu se numesce Salistea si Talmaciulu espresu in aprobatele din 1615 (P. II tit VIII art. II) ca bunuri fiscale, precum sa numescu de atari fagarasch, Törösvár, liberae civitates et oppida; ceea ce natuinea magiara si secuie usioru puteau concede, caci priveau pre comunele nostre intielese sub „libera oppida s. vilae“ In adeveru si in fapta inse facea Salistea — afara de contributiunea regesca — inca si servituri de 4 dile de plugu la curia regelui din Alb'alu, care le pretindeau susu citatele aprobate tit. 14 numai din bunuri fiscale; apoi in deosebi facea servituri regesci la Salinele din Vizokna, ce se prestau din mai multe parti ale fundulu regescu. Serviciuile acestea din urma au fostu pentru Salisteni de mare insemnate, caci ei cari erau in apropiere de Oene, ca economi de vite, primeau sare a. n. imprateasca dela Vizokna, carea le facea pentru nutrementulu viteloru mari folose, de aceea si tieneau Salisteni de o bunatate servitiile regesci la Vizokna, pana candu altoru comune sasesci din scaunulu Sabiului le cadeau greu. De aceea sau si hotaritu in dieta din 1637 (art. 50 Par. V a aprobatorulu) cumu urmasa:

„Vizaknat Szeliste Széköl régi uszus szerint tartozanak segiteni munkasok adásával, és nem a több régius fundusrol. Asia daru si diet'a tierii numesce Salistea „Szék“ (scaunu) si „fundo regescu“ si o sustiene la servitiile regesci, precum s'au decisu si in articulu dietali din an. 1635.

Sasii inse cu scopu, ca se stearga pre scaunulu Salistei dintre scaunele fundulu regescu si dintre servitiuile regesci, au cerutu la an. 1693 stergerea citatulu articulu dietalu, ceea ce nu sau concesu, pre cum vomu dovedi mai la vale.

Intentionile Sasiloru la proventele regale au pasitu asia de departe, incatu la dietele din an. 1651 si 1653 au indrasnitu dea dreptulu de a pretinde jus dominale in partile nostre si in alte mai multe. Natuinea magiara inse si secuie au respinsu acestea pretensiuni aragante cu cea mai mare rigurositate, si infuriate de astfelu de pretensiuni, au provocatu cu alarma pre Sasi, a-si produce tote documentele, la cari se provocau ei, ceea ce Sasii nu au facutu, ba cu mare necadiu au scapatu de acesta cereve justa a celoru-altu doue staturi.

Fiindu inse Sasii pre a tunci in posesiunea onoru comune in comitatulu Cetatii de baltu (Kükölö) si alu Albei, au dechiaratu dieta numai atatu in genere, „A Szász natio lévő possessor Patronusnak varmege béle jóságok, melyeket addig is nem különben bírták mint más nemes emberek.“

Din contra insa au luat ucesta dieta pre scaunulu Salistei intr'atatu sub scutul ei, incatu Paupusu provisorialminte sub iurisdictionea officialiloru comitatensi, ca se nu-lu mai pota despoia nesatiiosii amplotiati, fara inse sa se fie schimbatu ceva in cele din intru ale scaunulu.

Dupa trecerea Transilvaniei ierasi sub cas'a domitoare de Habsburg, sau regulatu referentiele tierii prin a. n.

Diplom'a Leopoldina din an. 1691.

In p. 3 alu aceleia, regele nu au confirmatu pretensiunile sasiloru de iurisdictione dominala si de dreptu la provente, in partile unde o pretindea ei si adeca mai alesi in scaunele nostre, care pretensiune era combatuta de cele lalte doue Natii, ci

au lasatu acestu obiectu la impacarea libera a celor 3 statari si ordine.

Pertractările asupra impacaciunilor sau inceptu sub conducerea Gubernatorei de atunci Georgiu Banffy de Losonz.

Dupa sunetul proiectului de complanatione, alu Gubernatorei dno Sabiu in 23 Aprilie 1692, prentindea Sasii, a. n. siepte judetie, seu cassarea unor anumiti articuli dietali, seu apoi interpretarea aceloră in sensulu Sasiloru, si adeca au cerutu ei cu deosebire cassarea si stergerea Titulului 46 art. 6. Pars III din approbate, căci numai aci si numai in genere s'au cunoscutu, ca Sasii prosedu bunuri (Josaguri) in sa nu ca dreptu nobilitaru; apoi au pretinsu jurisdictiunea ce o au mai avutu.

Alu doilea pretindu Sasii cassarea si stergerea susu citatului Edictu 80 part. 5 din approbate, unde se numesce Salistea scaunu si fundu regescu, si se lasa la serviciurile salinari din vizokna.

Regele Leopoldu prin Rescriptulu din 6 Aprilie 1693, prin care sau confirmatu a. n. „Accorda trium nationum“ concede prim'a pretensiune de jurisdictiune a Sasiloru, in se cu exceptiune a scaunulu Salistea, iar a doua pretensiune, pentru stergerea Edictului 80, nu o concede neci de cum.

Asia sau infintiatu Accordele di 7 Aprilie 1693. dupa cum au consimtitu si natiunea magiara si secue.

In cea prima, despre jurisdictiune, se invoiescu numitele natiuni, ca se aiba Sasii: „in bonis, ut vulgo vocant, septem iudicum, jurisdictionem ipsorum privilegii fundatam“ adeca pre comu era in tempurile vechi, aici aratate si anumitu dupre cum devenise in urm'a incorporatiunilor; iera de Salistea dice: „In sede vero Szelistie maneat iurisdictione comitatus officialium, juxta usum hactenus observari solitum“ adeca precumu decise dieta din 1651 — 1653, prin care s'au scapatu, baremu pre unu tempu, Salistenii de asuprile cele mari, de cari chiar si accorda din 7 Aprilie 1793 amintesce in P. 2 ut saxonnes enormam et excessivam in hospitiorum vel domorum locationibus caritatem et locantium tam in civitatibus, quam castellis exactiones et avaritiam corrigant“

Edictulu 80 P. V in se sau sustienutu cu acea adaugere expresa in putere; „nec rafragamur ut sedes Szelistie gratuito labore ad salinas Vizoknaenses plus aequo et solito, ab officialibus nostris, non gravetur“ ceea ce inca au conditionatu jurisdictiunea officialiloru regesci.

In a doua Accorda „super numero portarum“ sau regulatu contributia, si sau concesu, ca si Salistea, si Talmaciulu, ca si mai nainte se plateasca censulu regescu ca Sasii de impreune si adeca dice accorda: „In Saxonia autem natione censeantur 1400 portae; in hoc numero intellectis toto fundo regio: bonis adarcem Töres uti et ad rubram Turrim pertinentibus, sede Szelistie, sede Talmats, et bonis septem iudicum et Cibiniensium et coronensium in albensi et de Kükülö comitatibus sitis.“

Precum dar in registrele fiscale, aratate mai susu, asia si in accorda se supune censului de 1400 portae totu fundulu regescu, si adeca nu numai „fundus regius antiquus“ dar si „partes fundi regii incorporate“ si inca esceptionalminte si bunurile, cele possedeau Sabiuulu, Brasiovalu, si siepte judece in comitatulu Albei si cetatii de balta, dar nu „cum jure nobilitarii“, cum se vede din aprobate. Aci ierasi se numesce Salistea si Talmaciulu cu numele diplomaticu „sedes“ si se deosebescu espresu de bunurile siepteloru judecie, ale Sabiuului et . . . , cari jaceau in comitatu, pana candu celelalte parti incorporate la scaunele sasesci se intielegu sub „toto fundo regio.“

Asia se intielege accorda; asia o au intielesu si a. n. siepte judetie in Gravaminele loru dno. „Weissenburg 20 Augustu 1700.

P. 3, care suna: „gehört laut contractus articulus 2. (Accorda) zu der Übertragung der sächsischen Portae totus fundus regius et omnia bona in Albensi et Kükülö comitatibus sita, wie viel aber dem fundo regio entrisse n, und so wohl dieser als auch die bona Volkany et Szektar nicht restituiret, zeigt der Augenschein und die collation des effective besitzenden Standes, mit denen privilegialiter assignierten terminis fundi regii“ in cari

termini si scaunulu Salistea si Talmaciulu sau cuprinsu si se cuprindu aci chiar Sasii inpartu tienuturile numite in punctulu 2 alu accordei in doue parti, adeca 1) in „toto fundo regio“ sub cari intielegu si scaunulu Salistea alu Talmaciulu, si 2) in pretinsele loru bunuri din comitatulu albei si alu cetatii de balta.

Cumca asia se intielege accorda, dovedesce indipustaveru si aceea ca regele Leopoldu si natiunea Magiara cu cea Secue nu s'au invoitu la cassarea Edict. 80 alu approbateloru, unde espresu se numera scaunulu Salistea intre fundurile regesti.

Asia numitele bunuri ale 7-loru judetie in comitatu, au fostu mai alesu comune sasesci. Russ Nagy es kis Ekelmezö (Probstdorf), Balkats et Sitve, pre cari le au tinutu cetatea Sibiuului din an. 1424, apoi possessiunile Kreutz, Messe, Clasdorf, Michelsberg, Földvár si Colunu, ca foste parti ale Abatiei de Kertz, pre cari le-au tinutu Sabiuulu din 1474, sub conditiuni grele, etc. tote acestea bunuri resp. comune mai cu sema sasesci, s'au incorporatu la anulu 1861 pre deplinu cu scaunulu Sabiuului, pana candu scaunele nostre, ca curate funduri regesci s'au dismembratu dela acelea in period'a lui Reichen-Stein!

Totu de acesta natura au fostu comun'a sasa Cisnadior'a in scaunulu Sabiuului, si resp. comitatulu Albei, care totu atunci s'au incorporatu la Sabiu.

Siepte judetie au pretinsu asemenea portiuni possessiunari si in comunele, foste granitiare, Orlatu si Sin'a. Insa prin rescriptulu prea gratiosu din 17 Oct. 1781, prin care s'au intaritu in meritu sentinta forului productiunala, in procesulu Sabieniloru cu fisculu, pentru desdaunarea din comunele numite s'au decisu, cum urmaza: „quia conventus magistratus et totum publicum cibiniense de proprietate actionatorum portionum in Orlath et Sin'a sic dictis possessionibus existentium, et institut'o militari applicatarum, non satis productu xisse comperirentur, ideo in iutu earundem fiscum region ab onere bonificationis simpliciter immunem et absolutam judicialiter declarari.“

(Va urma.)

Varietati.

** Escel S. comandantele generalu FZM. bar. Ramming a sositu alalta-eri aici.

** Gimnasiulu de statulu din Sabiu. Acestu institutu se dice ca va sta de aci incolo sub directiunea dlui Ignatiu Veress, in loculu dlui Dr. Kratky, despre care ni se spune ca este chiamutu in calitate de consiliariu de scole la Prag'a. Acestu din urma cu purtarea sea cea cu tactu si nepartinitoria fatia cu tenerii de natiunalitati diferite, si doveditoria de celu mai viu interesu cãtra inaintarea invetiamentulu, au castigatu animile tuturor iubitoriloru de progresu. Drulu Kratky a si prãsitu Sabiuulu.

Audim de introducerea limbei unguresci ca limba explicativa. Cu privire la datele statistice avem temei de de a ne teme ca introducerea acestei limbe aici, unde numai unu pre micu numera seiu, cei mai multi in se au lipsa mai anteu a invetiarii limba unguresca, va desiarta forte clasele gimnastiale.

** Legea de recrutatiune, dupa P. N. e deja sanctionata. In sesiunea cea mai de aproape se va promulgã. Deocamdata primescu municipiele insarcinarea de a termina preliminariile la punerea in lucrare a recrutãrei.

** Alegerile pentru tienendulu confluesu a universitatei nationale sasesci s'au inceputu deja. O parte a natiunei sasesci nu se pare a se invoici cu circulariulu de conchiemare. Cu deosebire a neplacutu celor mai multi pasagiulu, carele marginescu competinta universitatei la lucrãri economice si dice ca in afaceri politice i este fertatu sa faca propuneri pentru de a le asterne la locurile mai inalte. Dovada despre neplacerea acest'a este instructiunea comunitãtiloru cetatienesci din Brasiovu si Bistritia data deputatiloru sei. Ambe acestea comunitati cetatienesci pretindu ca reformele necesarii in vieti'a din launtru a natiunei sasesci sa se faca pe calea egilatiunei municipale autonome si nu pe calea octroãrei.

** Dupa S. Bl. regimulu se ocupa cu reorganizarea tribunaleloru, incãtu pre anulu venitoriu sa pãta pasi in viatia.

* Varsda a unu candidatulu de bucatariu in monastirea franciscaniloru din Sabiu, do unedile se pune si amesteca in cafeu'a quardianului (antistelui monastirei in locu) veninu. Acest'a dupa vre o doue gustãri afla cafeau'a ca e de unu mirosu estrordinariu, cu tote ca luase atãt'incãtu sa pãta muri deca ajutoriulu mediculu nu sosea in graba si deca nu i da quardianulu ceva de vomatu (versatu). Ucigasiulu inse fugi indata dupa ce vediu ca s'a descoperitu miseli'a lui. Acum cetimu ca e arestatu in Timisor'a. Quardianulu dupa o bola de v'eo doue septamani s'au radicatu pre picioru, inse patimesce de stomacu. Veninulu ce i s'a fostu pusu in cafea fu Cyanhali.

** Inspectiunea generale de Gensdarmarie se va disolva in 1 Sept. Agendele ei se voru transpune ministeriulu pentru apararea tierii, cãrni se subordina de aici inainte Gensdarmaria, ce mai remane in organizatiune sea de acum. Comand'a a 9 si 10 de Gensdarmaria cu loculu Agramu si Sabiu va mai depinde inca si pe viitoriu dela ministeriulu imperiale de resbelu pana la definitiv'a deslegare a cestiuniloru intre coron'a Ungariei si tierile incorporate.

* In 21 a lunei curente cal. nou se descarcã dealungulu Murasiulu si Ariesiulu o tempestate infiorãtoria, care a causatu, pana unde s'au intinsu, dauna insemnata, perundu la aceea ocaziune mai multi omeni la comun'a Grindu, fura omoriti de fulgeru 2 omeni; si trei cai.

6-2 **Concursu.**

La scõla capitala normala gr. or. dela biseric'a vechia din Satulungu a devenitu vacante unu postu invetiãtorescu cu salariu anuale de 226 fl. 25 xr. v. a.

Doritorii de a ocupa numitulu postu, sa-si tramita timbrate si francate pana in 30 Augustu a. c. st. v. — la subscrisulu: atestatele loru de botezu ca suntu romani de legea gr. or., testimoniele loru scolastice ca au absolvatu celu putnu gimnasiulu micu si cursulu pedagogicu seu teologicu si documentele autentice despre purtarea loru morala si politica.

Brasiovu 10 Augustu 1868.
Iosifu Baracu,
Protopopu gr. or. I alu Brasiovalu si Inspect. district. de scole.

8-2 **Concursu.**

Pentru doue statii invetiãtoresci la scõla gr. or. centrala din Vieneti'a inferioara in districtulu Fagarasiulu, cu care statiune suntu urmatorele salarie anuale impreunate, percepãnde lunarie regulatu si anume:

- 1, pentru Invetiãtoriulu primariu 300 fl. v. a care este totu odata si directoru scolariu.
- 2, pentru alu doile invetiãtoriu 200 fl. r. a.
- 3, pentru ambi cuartire libere acomodate in edificiele scolarie, precum si lemnele debuincioase, celui dintãiu 8 — si celui de alu doilea 6 stãngini pre anu.

Competitorii de a ocupa aceste posturi de invetiãtori, au de a concurge prin calea Protopopiatulu I alu Fagarasiulu la eforia susu mentionatei scoli, pana la 18/30 Aug. a. c. avendu calitatile urmatore:

- a) Invetiãtoriulu primariu se fia absolutu de gimnasiulu superioru, versatu in tote trei limbile patriei.
- b) Alu doilea invetiãtoriu se fia absolutu celu putnu gimnasiulu inferioru, apoi pedagogi'a, seu cleric'a; si asemenea versatu in limbile patriei, pre lãnga care au de a produce:
- c) Atestatu de botezu, si moralitate si ca suntu gr. orient. alegendu si cele-lalte testimonii scolarie, seu celu putnu testimoniuulu de clas'a absoluta mai pre urma.

Fagarasiu 8/20 Iuliu 1868.
Petru Popescu,
Protop. gr. or. si Insp. district. de scole.

Burs'a de Vienn'a.

Din 17/29 Augustu 1868.

Metalicele 5%	58 20	Act. de creditu	211 90
Imprumut. nat. 5%	62 20	Argintulu	112 25
Actiile de banca	727	Galbinulu	5 41